

SUSANNA TAMARO

RÜZGÂR
NE DİYOR

♥
CAN

ÖYKÜ

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
EREN CENDEY

Susanna Tamaro
RÜZGÂR
NE DİYOR

Can Yayınları: 1458
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 601

Fuori, Susanna Tamaro
© 2003, Susanna Tamaro
© 2003, Can Yayınları Ltd. Şti.
Bu kitabın yayın hakları
Akcalı Telif Hakları Ajansı
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 2005
6. basım: 2005

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzeltili: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı: Özal Matbaası
Cilt: Eko Ofset

ISBN 975-07-0483-5

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Susanna Tamaro
RÜZGÂR
NE DİYOR

ÖYKÜ

İtalyanca aslından çeviren
EREN CENDEY

CAN YAYINLARI

SUSANNA TAMARO'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

AKLI BİR KARIŞ HAVADA / roman
ANİMA MUNDİ / öykü
DAHA ÇOK ATEŞ DAHA ÇOK RÜZGÂR / mektuplar
EVE DOĞRU / söyleşiler
TEK SES İÇİN / öykü
YANITLA BENİ / roman
YÜREĞİNİN GÖTÜRDÜĞÜ YERE GİR / roman

İÇİNDEKİLER

Rüzgâr Ne Diyor	9
Salvacion	39
Gökyüzünden	63
Kim Takar	97

Rüzgâr
Ne Diyor

Nabila karanlıktan korkmadan yaşayabildiği tek bir gün bile anımsamıyordu. Kardeşleri onunla bu konuda hep alay etmişlerdi; karanlık çökmeye başlayınca arkadan yaklaşıp ya kolunu ya omzunu çimdiklerler ya bir köşeye gizlenip yabani kediler gibi miyavlarlar ve sonra da “İşte canavar, işte seni dişleri arasında kum gibi öğütecek olan şeytan burada!” diye bağırarak onu korkuturlardı.

Nabila bu şakalara hiçbir zaman gülemedi; her zaman korkuyla çığlık atıp karanlıkta katıla katıla ağladı.

Beş yaşındayken böyleydi, on yaşına geldiğinde de hiçbir şey değişmedi.

On iki yaşına basınca, annesi onu alıp köyün bu tür konularda deneyimi olan yaşlı akıl hocasına götürdü.

Yaşlı kadın, doğum ânından başlayarak olan biten her şeyi öğrenmek istedi: Doğum gündüz mü gece mi olmuştu? Sancılar sırasında acayip bir ses duymuş muydu? Odaya yarasa ya da benzeri bir hayvan girmiş miydi? Bebek üzerinde gömleği ile mi doğmuştu? Kılılı mıydı? Ve en sonunda yaşlı kadın ellerini kızın başının çevresine koymuş ve şöyle demişti: “Evlendiği zaman her şey geçecektir.”

Annesi akşam olunca onu karşısına almış ve “Gördün mü bak?” demişti. “Hiçbir şey yok; gün-

düz neyse akşam da o var. Sadece artık görünmez oldular.”

Nabila bunu kabullenmiş ve uyuyakalmıştı.

Saat üç olduğunda sıçrayarak uyanmıştı. Onlar gene oradaydılar, renkli giysileriyle hasır yaygının çevresinde dans ediyorlardı.

Şehvetli bir ses tonuyla “Nabila,” diye kulağına fısıldıyorlardı, “zavallı aptalcık; bizden kurtulabileceğine nasıl da inandın?” Sonra kahkahalarla güldüler, gülerken yabani domuzlar gibi sesler çıkartıyorlardı.

Nabila karanlıktan değil, karanlığın içinde bulunan cinlerden korktuğunu kimselere söyleyememişti. Neredeyse her gece gelip onu buluyorlar, pek çok kötü söz söylüyorlardı.

Ama küçük bir kızın cinleri görmesi hayırlı sayılmayacağı için bunu kimseye anlatamamıştı.

Bir keresinde büyükannesi ona cinlerin her şeyin içinde yaşadıklarını anlatmıştı. Su cini, çanak cini, masanın yapılmış olduğu tahta cini vardı. Her şeyin iki cini vardı; biri iyi, biri kötüydü. Birini değil de ötekini çağırmak, şükran duy-mak ya da karşı çıkmak bizim elimizdeydi. Nabila iyi cinleri hiç görmemişti; her gece gözlerini yummadan uzun uzun onları çağırıyordu ama asla başarılı olamıyordu.

Gelmediklerine göre, diye düşünüyordu bunun üzerine, demek ki benim içimde hiçbir iyi cin yok; ya doğum ânımda yok oldu ya da ona bir kötülük yapmamış olmama karşın beni terk edip uzaklara gitti.

Nabila on yedi yaşında evlenmişti. Düğünle birlikte yaşlı kadının dediği gibi, cinler de çekip

gitmişlerdi.

Üç yıl sonra Raj doğmuştu. Doğum beklenenden çok önce, bir gece vakti olmuştu. O gece Tiru evde değildi. Ebe ona bebeği gösterir göstermez Nabila onun arkasında yeşilimsi bir gölge gördüğünü hissetmişti; dalgalar arasında oynaşan bir denizanasını andıran gölge sonradan yok olmuştu.

İlk üç yıl huzurlu geçmişti. Bebek güzel güzel büyüyor, her şeyiyle babasına benziyordu, annesinden aldığı hiçbir özelliği yoktu. En azından Nabila öyle sanıyordu.

Tiru'nun ortadan kaybolduğu geceye kadar.

O gece Raj uyanmış ve gözlerini fal taşı gibi açarak haykırmaya başlamıştı. Şimdi neyin annesine çektiği belli olmuştu: gecelerden ve cinlerden korkması.

Nabila, Tiru'nun öldürülmüş olduğunu iki gün sonra öğrenmişti. Şafaktan önce biri gelip kapısına yabani bir domuzun kesik kafasını atmıştı. Günler boyunca ormanda onun bedenini aramış, ama bulamamıştı.

Bir hafta sonra cenaze töreni yapılmıştı ve Nabila resmen dul kalmıştı; artık pek çok şehitten birinin yürekli ve güçlü karısıydı o. Raj'ın gözleri daha büyük ve daha beyaz olmuştu; çocuk sanki bakışlarıyla başka bir dünyaya gidirmiş gibi hep karşıya bakıyordu.

Bir öğleden sonra, havada yoğun bir tarçın kokusunun duyulduğu, ormandaki hayvanların günbatımı şamatasına başladığı saatlerde Nabila oğlunu sokak kapısının önünde buldu. Büyük adam gibi dirseklerini dizlerine dayamış oturu-

yordu. Nabila hafifçe omzuna dokunduğunda arkasına bile bakmadan usulca konuştu: “Babam nerede? Onu çağırıyorum, neden gelmiyor?”

Nabila oğlundan çekiniyordu, onun zihninden geçen her şeyi anlayamıyordu. Merdivende yanına oturup ona sarıldı.

Yavaşça “Baban artık yanımıza dönemez,” dedi. “O öldü.”

“Öldü ne demek?”

“Çok uzaklara gitti demek.”

“Uzaklara, nereye?”

Nabila bir an sustuktan sonra konuşmayı sürdürdü: “Büyükannenin de gittiği yere. Orası bizim göremediğimiz harika bir yer; bir ucundan ötekine koşabileceğin ve her zaman mutlu olabileceğin büyük bir ova. Orada meyve ağaçları, hayvanlar, serin ırmaklar var; hava her zaman ılık ve hiçbir zaman muson yağmurları yağmıyor.”

“Peki, bizi neden yanına almadı?”

Nabila onu hemen yanıtlamadı.

“Bir gün biz de gideceğiz oraya.”

“Neden şimdi gitmiyoruz?”

“Çünkü önce yapacak çok işimiz var. Sen okula gitmelisin, büyümelisin.”

Bir ayağını toprağa sürten Raj “Ben ölü olmak istiyorum,” dedi.

‘Ben de’ demek isterdi Nabila. Oysa ancak şunu söyleyebildi: “Buna biz karar veremeyiz. Ne baban, ne de büyükannen kendisi karar verdi.”

“Kim karar veriyor peki?”

O anda arkalarından hafif bir esinti yükselecek ormanın nemli ve sıcak kokusunu getirdi; evin önündeki hindistancevizi ağacının tepesi

sallanmaya başladı.

“Rüzgârı duyuyor musun?”

Raj, havayı koklayan bir hayvan gibi başını yukarı kaldırdı. “Duyuyorum.”

“Rüzgâr bir dalga gibidir. Büyük ovayla aramızda rüzgâr var; ölmüş olanların sözlerini bize taşıyan odur.”

“Babam rüzgârın diliyle mi konuşuyor?”

“Baban, büyükannen, gözlerimizin önünde olmayan herkes.”

“Bizi görüyorlar mı?”

“Görüyorlar ve bizimle konuşuyorlar.”

Raj annesinin gözlerine bakmadan, “Ama ben bir şey duymuyorum,” dedi.

Bunun üzerine Nabila oğlunun üzerine eğilip yavaşça yüzüne üfledi. “Ne diyor rüzgâr?”

Çocuk omuzlarını kaldırdı. Annesi yeniden üfledi.

Raj ürkekçe “Bir şey söylüyor mu?” diye sordu.

“Şöyle diyor,” dedi annesi. “Korkma Raj çünkü seninleyim. Büyümeli ve benim gibi güçlü ve cesur olmalısın.”

Raj, “Babam cesur muydu?” diye sordu.

“Yavruları olan bir kaplandan daha cesurdu.”

“Ya sen?”

Nabila sessizce durdu, sonra oğlunun gözlerinin üzerine bir daha üfledi.

“Rüzgâr ne diyor?” diye sordu Raj.

“Rüzgâr geç olduğunu ve uyuman gerektiğini söylüyor.”

Onları Avrupa'ya götürecektir olan geminin ambarında gizlice yolculuk yaparlarken Nabila oğlunun aylar öncesi sorduğu soruya bir yanıt bulmaya çalışıyordu.

Ülkesini terk etmek cesurca bir davranış mıydı? Yoksa bu ödleklilikten, kalleşlikten başka bir şey değil miydi?

Bu soruya her sefer değişik bir yanıt veriyordu. Sabah uyanır uyanmaz kendi kendine şöyle diyordu: Bu cesurca bir davranış, çünkü insanın yerleşmek üzere tek başına ve dört yaşında bir çocukla hiç tanımadığı bir ülkeye gitmeye karar vermesi yüreklilik ister. Ama öğleye doğru ödleklilik ettiğini düşünmeye başlıyordu. Cesaret demek, ülkesinde kalmak ve halkın kurtuluşu için kocasının ve öteki Tamillerin giriştiği mücadeleyi sürdürmek demektir. Ama dul bir kadın, hele bir de küçük bir çocuğu varsa, ne yapabilirdi ki? Hayır, hayır, gitmek en doğru seçimdir. Peki o zaman –diyordu hemen bir ses– haklı olduğuna bu kadar inanıyorsan neden yola çıkacağından kimseyi haberdar etmedin? Sonra kendi kendine, çünkü hiç akrabam kalmadı, diye yanıt veriyordu. Ama bu yanıtı verirken bile bunun bütünüyle doğru olmadığını biliyordu.

Cinlerin yeniden ona musallat olduklarını kendine itiraf etmekten de kaçınıyordu. Çok yıllar önce annesi onu yaşlı kadına götürdüğu zaman, aslında onu korkutanın karanlık değil, karanlığın içinde gizli olanlar olduğunu söyleme gücünü kendinde bulamamıştı. Neden yapmamıştı bunu? Belki daha o zaman onlardan kur-

tulabilirdi. Yaşlı kadın pek çok dua ve yöntem biliyordu, belki de onun durumuna uygun bir tanesi bulunabilirdi: Kısa süre içinde kendi iyi cinini çağırılmayı öğrenir, kötü olanlar da çekip giderdi. O da sonunda bunlardan kurtulmuş olurdu.

Oysa işler böyle gitmemişti. Ölebilecek bu kadar adam varken, onun kocası Tiru can vermişti. Neden o da, bir başkası değil? Hâlâ yanlarında kocalarıyla yaşayan kadınlar vardı.

Uzun yolculuk günlerinde çocuk çığlık çığlığa bağırımdan başka bir şey yapmadı. Köyden daha gün doğmadan ayrıldılar. Ertesi gece de bu gemiye bindiler. Gizlenmiş oldukları ambarda minicik bir ışık bile yoktu.

Denizin üzerinde ilerlemeye başladıklarının ilk saatlerinde Nabila şaka yapmaya çalıştı. Ambarı dolduran çay çuvallarının arasında kollarını çırparak uçma taklidi yapıp “Bak, Raj,” dedi, “ben bir yarasadan daha başarılıyım.”

Oğlan annesine görmüyormuş gibi bakıyor, elleri kucağında kenetli oturduğu yerde tek söz etmiyordu.

Daha sonra sıcağa ve makinelerin gürültüsüne yenik düşerek uyuyakaldı; Nabila uyuduğu sürece onu seyretti. Derken çocuk sıçrayarak uyandı.

Olduğu yerde dikilerek oturdu ve “Güneş öldü!” diye haykırdı.

Nabila onu kollarının arasına aldı, yatıştırma-ya çalıştı. Ama oğlunun bedeni kaskatıydı.

“Hayır, Raj,” diye fısıldıyordu, “sen ne diyorsun, güneş hiç ölmez. Duvarın arkasında, onu

göremeyen biziz.”

“Öldü!” diye bağırmaya devam ediyordu çocuk. “Ben korkuyorum. Çok uzun zamandan beri yok, öldü!”

Bunun üzerine Nabila, “Bunu rüzgâra soralım,” dedi.

Birkaç kez üfledikten sonra Raj sakinleşti.

Başını annesinin omzuna yaslayarak, “Rüzgâr ne diyor?” diye sordu.

“Rüzgâr korkmaman gerektiğini, güneşin her zaman var olduğunu ve sonsuza dek senin hayatının üzerinde ışıyacağını söylüyor.”

On gün sonra Fiume’de gemiden indiler.

Geceydi ve soğuk bir yağmur çiseliyordu.

Raj çoktan uyumuştı; Nabila onu ıslanmaktan korumak için sarisinin kenarına sardı.

O kentte üç gün geçirdiler. Kepenkleri kapalı bir apartman dairesinde bekliyorlardı. Onlarla birlikte anlamadığı bir dilde konuşan başka insanlar vardı. Günde bir kez, bir adam içecek ve sandviç getiriyordu.

Raj uyanır uyanmaz “Geldik mi?” diye sordu.

Kepenklerin arasından incecik bir güneş ışığı odaya sızıyordu. Nabila bunu oğluna gösterdi: “Neredeyse geldik.”

Evin içindeki herkes susuyordu. Bekliyorlardı.

Biraz gürültü yapan iki kişi, kâğıt oynayan, çekik gözlü ve siyah düz saçlı iki delikanlı idi.

Kucağında Raj ile bir köşeye oturmuş olan Nabila oğluna usul usul kendini evinde hissetti-

ren ninniler söylüyordu.

Bir gece ötekiler yere uzanmış uyurlarken Nabila kalkarak odalarda dolaşmaya başladı.

İki delikanlı başlarını kollarına dayamış uyuyorlardı; kendi ülkesinden gelen kadın bir salyangoz kabuğu gibi kendi içine sarmalanmış yatıyordu. Raj da elindeki mendili yanağına sıkıca bastırarak, aynı biçimde kıvrılmış uyuyordu.

Nabila, oğlunu seyrederken onun uykusunda bile aynı hüznü ifade eden sıyrılmadığını, alının gergin, dudaklarının aşağı doğru kıvrık olduğunu fark etti. Küçüktü, ama çoktan yorulmuş ve hayal kırıklığına uğramıştı. Ancak bir yaşının olabileceği gibi yorgun ve kırgın.

Parmaklarının ucunda yürüyerek pencereye yaklaştı ve kepengin aralıklarından dışarıya baktı. Yeniden yağmur yağıyordu, aşağıda asfaltlanmış bir cadde ve bir trafik lambası vardı. Lamba düzenli aralıklarla portakal rengi ışığını yakıp söndürüyordu. Arada sırada bir otomobil geçiyordu. Işığa vardıklarında yavaşlayacaklarına daha da hızlanıyorlardı.

Onların sahip olduğu güven duygusuna sahip olmak isterdim, diye düşündü Nabila; geçsem ve hatta hızlansam bile hiçbir şey olmayacağı güvencesini duyabilseydim; ya da onlardaki bilinçsizliğe sahip olabilseydim, hani çocukken sıcak günlerde bir kayaya çıkıp buz gibi suya atladığımız günlerdeki gibi davranabilseydim.

Nabila içini çekti, parmağını kepenkte gezdirdi ve sonra tozlanan elini çekti. Arkasında horlayan biri vardı. Kadın uykusunda konuşuyordu, konuşmaktan çok sanki bir çocuğu çağırır gibi

mırıldanıyordu. Yanından geçerken Nabila dudaklarının ağlamak üzereymiş gibi titrediklerini gördü.

Uyku sırları ortaya çıkartıyor, diye düşünürken yakaladı kendini; uyurken, pazarda mallarını sergileyen satıcılar gibi korkularımızı gösteriyoruz. Böyle olunca da cinler birer birer bizi demetten seçiyorlar, uyuyan bedenlerin üzerinde uçuyorlar ve bir iç çekişten, bir yüz ifadesinden her şeyi anlıyorlar. Sadık ve tutkulular. Uygun bir insanı bulduklarında asla terk etmiyorlar. Doğru insanın iyi kapanmamış bir kapıya benzediğini biliyorlar; içeri girebilmek için şöyle bir omuz vurmak yeterli oluyor.

Tiru ile evlenir evlenmez cinlerin çekip gitmeleri boşuna değildi. Ve onun ölümünden sonra geri gelmeleri de öyle. Tiru uyurken bile yüzü uyanikken olduğu gibi huzurlu ve güçlü olurdu. Onu alıp götürdükleri gece, askerlerin baskınından önce kocasının uyumasını seyretmişti.

Nabila yeniden pencerenin yanına geldi ve onu hafifçe araladı. Ta uzaklarda bir kenardan gökyüzü yavaş yavaş karanlığından sıyrılmaya başlamıştı.

Karşıda hepsi birbirinin aynı ve bir sıraya dizilmiş yapılar vardı. Aralarında da ancak sıırıklara bağlanarak ayakta durabilen cılız ve hastalıklı ağaçlar büyümekteydi.

Pencerenin önünde büyük bir ağacın dalları vardı. Yapıksızdı, onların yerine dallara plastik torbalar takılmıştı.

Bir tanesi o kadar yakındı ki Nabila uzansa ona dokunabilecekti. Rüzgâr onu bir kurbağa

SUSANNA TAMARO

RÜZGÂR NE DİYOR

ÖYKÜ

Bu kitaptaki öykülerin kahramanları, gazetelerin birinci sayfalarında pek ender yer alan, çoğunlukla da üçüncü sayfa haberi olarak kalan olayların kahramanları. Ya kaçak mülteci taşıyan teknelerdeki acı sonlarla, ya nedeni anlaşılmayan cinayetlerle, ya da özlemleri peşinde yoldan çıkanlarla ilgili öyküler. Gazetelerde o haberleri okur geçeriz de, o kişilerin gerçek öyküleri ne bize yansıtılır, ne de biz merak ederiz. **Susanna Tamaro**, haberlerde üçüncü şahıs olarak aktarılan, çoğu üçüncü dünya ülkelerinden gelme kişileri, birinci şahıs ağzından, duygulara, düşüncelere, hayallere, özlemlere bürüyerek, üç boyutlu kahramanlar yaratıyor *Rüzgâr Ne Diyor*'daki öykülerinde. Olayları, egemen ülkelerin egemen-güçlerinin gözüyle değil de, onları yaşayanların ağzından dinlemeye ne dersiniz?

KAPAKTAKİ RESİM: JOANNA AGIS

ISBN 975-07-0483-5

9 789750 704833

<http://www.canyayinlari.com>